

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Кіптенка Анатолія Васильовича
«Екто- та ендопаразитози собак і котів
(поширення, розробка заходів боротьби та лікування)»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина
галузі знань 21 Ветеринарна медицина
у разову спеціалізовану вчену раду Національного наукового центру
«Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини»

Актуальність теми дисертації. Протягом останніх років внаслідок воєнних дій на території України спостерігається стрімке зростання чисельності безпритульних собак і котів, а також їх неконтрольоване переміщення разом із власниками територією держави. У поєднанні з порушенням графіків планових дегельмінтизацій та профілактичних обробок це призводить до суттєвого погіршення епізоотичної ситуації щодо паразитарних захворювань. Відомо, що збудники інвазійних хвороб чинять негативний вплив на організм тварин. Особливо вираженим такий вплив є за змішаних паразитарних інвазій, збудниками яких можуть бути гельмінти, комахи та кліщі у різних варіаціях або й одночасно. Варто наголосити, що окремі збудники паразитарних захворювань собак та котів можуть становити небезпеку не лише для здоров'я тварин, але й для людини.

Попри розуміння важливості профілактичних обробок тварин, власники часто не в змозі самостійно підібрати необхідні протипаразитарні засоби. Причиною цього є відсутність знань щодо фактичної епізоотичної ситуації у конкретній області, громаді чи населеному пункті, що призводить до помилок у виборі препаратів. В окремих випадках під час проведення обробок власники орієнтуються не на діючі речовини та показання щодо їх застосування, а на зручність використання самого препарату.

Тому проведення ґрунтовних досліджень, як-от дисертаційна робота Кіптенка Анатолія Васильовича, дає змогу глибше оцінити епізоотичний стан щодо екто- та ендопаразитозів собак і котів, визначити особливості перебігу паразитарних захворювань у тварин, а також з'ясувати питання щодо зонального поширення кліщів *Ixodes ricinus* та їхньої ролі як вектора передачі бабезіозу. Такі розвідки створюють наукове підґрунтя для розроблення сучасних протипаразитарних засобів, зокрема фітопрепаратів, отриманих методом кріодеструкції, що забезпечує підвищену біодоступність активних речовин.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідної роботи, що виконувалася згідно з державними тематичними планами Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної

медицини» за завданням 34.01.02.02 Ф «Дослідження ролі членистоногих у розповсюдженні збудників паразитарних та інфекційних захворювань і розроблення стратегії боротьби з ними» (номер державної реєстрації 0121U108356, 2021–2025 рр.).

Наукова новизна роботи. У процесі виконання дисертаційного дослідження Анатолій Васильович отримав нові дані щодо розповсюдження екто- та ендопаразитів серед собак і котів Харківського регіону. Зокрема, за даними дослідника, у домашніх собак із міської популяції загальна ураженість становить 67,6 %, тоді як у безпритульних тварин із міської популяції та собак із сільської популяції – 100 %. У домашніх котів із міської популяції загальна інвазованість екто- та ендопаразитами становила 52,7 %, тоді як у безпритульних котів із міської популяції рівень зараження сягав 100 %, а у тварин із сільської популяції – 77,5 %. У приотарних собак Півдня України (Бессарабія) загальна екстенсивність інвазії становила 100 %.

Дисертантом уперше встановлено, що в природних осередках Харківської області середня зараженість німф *I. ricinus* бабезіями становила 21,3 %, тоді як серед імаго – 36,2 %. У паркових зонах м. Харкова інфікованість кліщів *I. ricinus* бабезіями становила 48,9 %, а у житловій зоні – 39,7 %.

Найвищу частоту ураження кліщами *I. ricinus* автором роботи зареєстровано у собак віком 5–6 років: 39,3 % по області та 50,7 % у м. Харкові. За даними дисертанта, самці становлять 58,6 % усіх інвазованих собак; співвідношення самців і самиць – 1,41 : 1. Сезонна динаміка інвазованості собак у м. Харкові характеризувалася двома піками: весняним (квітень-травень – 38,2 %) та осіннім (вересень – 14,5 %).

Анатолій Кіптенко у процесі досліджень, пов'язаних із розробленням протипаразитарного препарату для собак, уперше застосував технологію кріодеструкції рослинної сировини. Ця технологія забезпечила збереження біологічно активних речовин фітокомплексу препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак). Кріоподрібнення за температури до -120°C сприяло руйнуванню клітинних стінок рослинної сировини та підвищенню біодоступності активних сполук, що дозволило отримати тонкодисперсну форму препарату з високою питомою поверхнею.

Дисертантом уперше встановлено, що акарицидна активність препарату «Акаро Спектра» в умовах *in vitro* щодо кліщів *I. ricinus* проявлялася за концентрації 1,5 мг/мл, що забезпечувало загибель 94,5 % кліщів протягом 24 год. Овоцидна ефективність препарату за експозиції 48 год проявлялася у ступені інгібування вилуплення личинок на рівні 96,3 %.

Анатолієм Кіптенком визначено параметри гострої токсичності препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) за перорального введення білим мишам. Установлено, що препарат «Акаро Спектра», відповідно до санітарно-гігієнічних норм та класифікації токсичності згідно з СОУ 85.2-37-736:2011 за величиною DL_{50} належить до VI класу токсичності речовини відносно нешкідливі ($DL_{50} > 15\,000,0$ мг/кг

маси тіла), а за ступенем небезпечності до IV класу – малонебезпечних (малотоксичних) речовин ($DL_{50} > 5\,000,0$ мг/кг).

Дисертантом в умовах *in vivo* отримано нові дані щодо акарицидної ефективності препаратів «Акаро Спектра» та «AnimAll VetLine» проти іксодових (*Ixodes spp.*) та саркоптозних кліщів (*Otodectes cynotis*) у собак. Автор роботи з'ясував, що препарат «Акаро Спектра» забезпечує 100 % акарицидну ефективність щодо кліщів *I. ricinus* на 3-тю добу та *O. cynotis* – на 2-гу добу, тоді як препарат «AnimAll VetLine» досягав повної акарицидної ефективності лише на 7-му добу.

Наукову новизну виконаної Кіптенком Анатолієм Васильовичем роботи підтверджено одним деклараційним патентом України на корисну модель «Спосіб виготовлення комбінованого протипаразитарного препарату для собак», № 161611, 2025 р.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Отримані результати мають важливе практичне значення для ветеринарної медицини, оскільки дозволяють об'єктивно оцінити епізоотичну ситуацію щодо екто- та ендopаразитарних інвазій собак і котів у Харківському регіоні з урахуванням типу популяції, умов утримання, віку та статі тварин. Установлені показники екстенсивності та інтенсивності інвазій можуть бути використані для планування регіональних профілактичних і протипаразитарних заходів, оптимізації схем дегельмінтизації та акарицидної обробки тварин. Дані щодо зараженості кліщів *Ixodes ricinus* бабезіями у природних, паркових і житлових біоценозах є основою для прогнозування ризику трансмісивних захворювань та розробки заходів біобезпеки. Експериментально доведена висока *in vitro* та *in vivo* ефективність препарату «Акаро Спектра» проти іксодових і саркоптозних кліщів, а також його низька токсичність свідчать про доцільність впровадження препарату у широку ветеринарну практику.

Результати експериментальних досліджень використовуються в науково-дослідній роботі і навчальному процесі на факультетах ветеринарної медицини закладів вищої освіти України за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина у Полтавському та Одеському державних аграрних університетах.

Отримані дані також застосовуються у клінічній практиці ветеринарних лікарів під час розробки науково обґрунтованих схем лікування і профілактики екто- та ендopаразитарних хвороб собак і котів у КП «Центр поведінки з тваринами», «Харківський Зоологічний Парк» та ФОП Рубашкін О. І.

Структура роботи, обґрунтованість та достовірність результатів досліджень, заключень та висновків здобувача. Дисертація Кіптенка Анатолія Васильовича написана українською мовою, відповідає вимогам МОН України щодо дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Основна частина дисертації викладена на 133 сторінках, ілюстрована 6 рисунками та 22 таблицями і містить 4 додатки. Загальний обсяг роботи становить 177 сторінок. Список літератури містить 215 джерел, з них 193 –

латиницею. У тексті є посилання на всі використані ідеї, результати і тексти інших авторів. Назва дисертації відповідає її змісту. До складу дисертаційної роботи А. В. Кіптенка входять україномовна та англomовна анотації, список публікацій здобувача за темою дисертації, зміст, перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів, вступ, огляд літератури і вибір напрямів досліджень, загальна методика та основні методи досліджень, результати досліджень, аналіз та узагальнення результатів досліджень, висновки, пропозиції виробництву, список використаних джерел і додатки.

Вступ (ст. 20–26) висвітлює такі питання: актуальність теми; зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; мету та задачі досліджень; об'єкт дослідження; предмет дослідження; методи дослідження; наукову новизну одержаних результатів; практичне значення одержаних результатів; особистий внесок здобувача; апробацію результатів дисертації; перелік публікацій дисертанта та обсяг і структуру роботи.

Розділ 1. Огляд літератури (ст. 27–63) займає 37 сторінок і розділений на 5 підрозділів: 1.1 Розповсюдження екто- та ендopазитів у собак і котів (ст. 27–41); 1.2 Вікова та сезонна динаміка екто- та ендopазитів у собак і котів (ст. 41–48); 1.3 Лабораторна діагностика ектопаразитів (ст. 48–50); 1.4 Використання технології кріодеструкції рослинної сировини під час розробки протипаразитарних препаратів (ст. 50–53); 1.5 Заходи боротьби та профілактики ектопаразитів (ст. 53–62).

В огляді літератури дисертаційної роботи Анатолієм Васильовичем проаналізовано основні досягнення у напрямі досліджень щодо екто- та ендopазитарних захворювань у собак і котів. Дисертантом висвітлено матеріали як українських, так і закордонних науковців відносно особливостей поширення, вікової та сезонної динаміки екто- та ендopазитарних захворювань у собак і котів, методів їх діагностики, технології кріодеструкції рослинної сировини під час розробки протипаразитарних препаратів та питання щодо лікувально-профілактичних заходів за ектопаразитарних захворювань.

1.6. Висновок до розділу 1 (ст. 62–63). Автором окреслено дискусійні питання або такі, що не знайшли достатнього висвітлення в сучасних наукових джерелах та які потребують вирішення.

Розділ 2. Матеріали та методи досліджень (ст. 64–73). Дисертаційна робота виконувалась здобувачем упродовж 2022–2026 рр. у лабораторії ветеринарної санітарії, паразитології та вивчення хвороб бджіл Національного наукового центру «Інститут експериментальної та клінічної ветеринарної медицини».

Відповідно до тексту розділу А. В. Кіптенко провів сім етапів досліджень. Етап 1. Визначення розповсюдження екто- та ендopазитів серед собак і котів різних популяцій у Харківському регіоні та на Півдні України (Бессарабія); Етап 2. Визначення розповсюдження та рівня інвазованості кліщів *Ixodes ricinus* бабезіями в різних функціональних зонах Харківського регіону;

Етап 3. Визначення вікової та статеві динаміка інвазованості собак кліщами *Ixodes ricinus*; Етап 4. Використання технології кріодеструкції рослинної сировини під час створення препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак); Етап 5. Визначення *in vitro* акарицидної та овоцидної ефективності препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) проти іксових (*Ixodes ricinus*) та саркоптозних кліщів (*Otodectes cynotis*); Етап 6. Визначити параметри гострої токсичності препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) за перорального введення білим мишам; Етап 7. Визначити *in vivo* акарицидної ефективності протипаразитарних препаратів проти іксових (*Ixodes spp.*) та саркоптозних кліщів (*Otodectes cynotis*) у собак.

Дотримуючись методичної і логічної послідовності, здобувач розробив схеми проведення експериментальних і клінічних досліджень на тваринах. Чітко описав основні методики проведення досліджень, що дало можливість отримати об'єктивний науковий матеріал. У дисертаційній роботі Анатолія Васильовича Кіптенка методично правильно вибраний підхід до розв'язання мети і завдань досліджень.

Під час виконання дослідження дисертант використовував такі методи: паразитологічні, епізоотологічні, методи випробування й оцінки овоцидної та акарицидної ефективності препаратів, а також статистичні.

Комплексне використання застосованих дисертантом методів підвищило цінність отриманих результатів і вивело їх на новий доказовий рівень.

Розділ 3. Результати досліджень (ст. 74–116). У розділі наведено матеріал, одержаний здобувачем у процесі досліджень. Підрозділи складаються з 10 пунктів, що дозволило логічно структурувати весь матеріал згідно з метою і завданнями досліджень.

У підрозділі 3.1. Розповсюдження екто- та ендopазитів серед собак і котів різних популяцій у Харківському регіоні (ст. 74–81), А. В. Кіптенко на підставі результатів ентомологічних, акарологічних та гельмінтологічних досліджень тварин наводить дані щодо розповсюдження екто- та ендopазитарних інвазій у собак і котів різних популяцій Харківського регіону. Наведено дані щодо видового різноманіття паразитів собак та котів сільської і міської популяцій (як домашніх, так і безпритульних), вказано домінуючі види паразитів та особливості їх перебігу.

Підрозділ 3.2. Розповсюдження екто- та ендopазитів у приотарних собак на Півдні України (Бессарабія) (ст. 82–84) охоплює дослідження, пов'язані з вивченням особливостей поширення екто- та ендopазитів у приотарних собак в умовах Бессарабії. Дисертантом досконало описано видове різноманіття ектопаразитів, цестод, нематод та найпростіших одноклітинних організмів, що були виявлені у досліджуваних тварин.

Підрозділ 3.3 Розповсюдження та рівень інвазованості кліщів *Ixodes ricinus* бабезіями в різних функціональних зонах Харківського регіону (ст. 84–90). Автором проаналізовано рівень ураженості кліщів *Ixodes ricinus*

бабезіями в умовах різних осередків існування кліщів (паркових та житлових зон).

Підрозділ 3.4 Вікова та статеві динаміка інвазованості собак кліщами *Ixodes ricinus* (ст. 90–94). Анатолієм Васильовичем визначено вікову динаміку ураженості собак кліщем *I. ricinus*. З'ясовано особливості ураженості собак *I. ricinus* залежно від їхньої статі.

Підрозділ 3.5 Сезонна динаміка інвазованості собак кліщами *Ixodes ricinus* у м. Харкові (ст. 94–97). Дисертантом визначено сезонну динаміку ураженості собак *I. ricinus* в умовах мегаполісу зі встановленням відсоткового співвідношення інвазованих тварин залежно від їхньої статі.

Підрозділ 3.6 Використання технології кріодеструкції рослинної сировини під час створення препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) (ст. 97–103). Дисертантом розроблено новий сучасний препарат «Акаро Спектра», що містить у своєму складі фітокомплекс, та обґрунтовано переваги використання кріодеструкції рослинної сировини під час створення препарату.

Підрозділ 3.7 Оцінка *in vitro* акарицидної та овоцидної ефективності препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) проти іксодових кліщів (*Ixodes ricinus*) (ст. 103–104). Анатолій Васильович в умовах *in vitro* перевіряв акарицидну та овоцидну ефективність сучасного препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) щодо кліщів *I. ricinus* таким чином обґрунтувавши доцільність подальшого застосування препарату на тваринах у виробничих умовах.

Підрозділ 3.8 Оцінка *in vitro* акарицидної та овоцидної ефективності препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) проти саркоптозних кліщів (*Otodectes cynotis*) (ст. 105–106). Дисертантом в умовах *in vitro* проведено дослідження щодо визначення акарицидної та овоцидної ефективності сучасного препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) відносно кліщів *Otodectes cynotis*.

Підрозділ 3.9 Оцінка гострої токсичності препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) за перорального введення білим мишам (ст. 106–111). Анатолієм Васильовичем проведено дослідження на білих мишах, що дозволили встановити рівень гострої токсичності препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) за його перорального застосування.

Підрозділ 3.10 Оцінка *in vivo* акарицидної ефективності протипаразитарних препаратів проти іксодових (*Ixodes spp.*) та саркоптозних кліщів (*Otodectes cynotis*) у собак (ст. 111–116). У виробничих умовах здобувач провів дослідження щодо вивчення ефективності застосування препаратів «Акаро Спектра» та «AnimAll VetLine» як засобів комплексного захисту тварин від кліщів роду *Ixodes* та виду *O. cynotis*.

Розділ 4. Аналіз та узагальнення результатів досліджень викладено на 12 сторінках дисертації (с. 117–128). У розділі Анатолій Васильович наводить

логічно побудований, глибокий аналіз і обговорення одержаних результатів, порівнявши їх із даними як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Розділ викладено професійно й грамотно, що характеризує здобувача як всебічно підготовленого й ерудованого науковця.

Висновки (с. 129–132) викладені на чотирьох сторінках і складаються з одинадцяти пунктів, що містять узагальнення всього матеріалу, представленого в попередніх розділах. Усі пункти висновків дисертаційної роботи здобувача відповідають поставленим завданням досліджень.

Пропозиції виробництву (с. 133) займають одну сторінку та містять три пункти. Вони чітко обґрунтовані, відповідають отриманим результатам і мають підстави для практичного використання, а також застосування в освітньому процесі під час підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина у закладах вищої освіти України.

Список використаних джерел (с. 134–163). Список використаних джерел містить 215 найменувань, з яких 193 – латиницею. Застарілих джерел (опублікованих до 2000 року) мало – 1,4 %, що свідчить про обізнаність дисертанта із сучасними науковими досягненнями й твердженнями в галузі ветеринарної медицини. Представлена література відповідає напяму дослідження дисертації.

Додатки (с. 64–212). Дисертація містить 4 додатки, які представлені списком публікацій здобувача, копіями перших сторінок патенту України на корисну модель, актами про впровадження/використання результатів дисертаційної роботи в навчальний процес та актами виробничих випробувань на собаках акарицидної ефективності протипаразитарних препаратів проти кліщів *Ixodes spp.* та *Otodectes cynotis*.

Отже, представлена дисертаційна робота Кіптенка Анатолія Васильовича написана державною мовою, виконана відповідно до поставленої мети та завдань і є завершеною науковою працею. Здобувач вільно володіє матеріалом, що вказує на його високу фахову обізнаність у досліджуваній тематиці.

Апробація результатів досліджень, повнота їх викладення в опублікованих працях, достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків, рекомендацій. Результати дисертаційної роботи А. В. Кіптенка доповідалися та обговорювалися на засіданнях ученої ради ННЦ «ІЕКВМ» (2021–2025 рр.) та на IV щорічній міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні епідемічні виклики в концепції «Єдине здоров'я» (м. Тернопіль, 23–24 травня 2023 року), VetBioConnect: I онлайн-конференції аспірантів і молодих вчених у сфері Єдиного здоров'я та біотехнології (м. Харків, 3–4 червня 2024 р.), VetBioConnect: II онлайн-конференції аспірантів і молодих вчених у сфері Єдиного здоров'я та біотехнології (м. Харків, 4–5 червня 2025 р.), міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти наукового забезпечення галузі

ветеринарії в контексті контролю інфекційних та незаразних хвороб тварин» (м. Харків, 3–4 листопада 2025 р.).

Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в 11 наукових працях, з яких: 1 стаття – у науковому виданні, що включене до наукометричних баз даних Scopus; 5 статей – у наукових фахових виданнях України (категорія «Б»); 1 стаття – у науковому періодичному виданні ЄС; 3 тези доповідей на наукових конференціях та 1 патент України на корисну модель.

Відомості щодо проходження біоетичної експертизи дисертаційних досліджень. Здобувач Анатолій Васильович Кіптенко виконав наукові дослідження на базі лабораторії ветеринарної санітарії, паразитології та вивчення хвороб бджіл Національного наукового центру «Інститут експериментальної та клінічної ветеринарної медицини».

Після аналізу наданого матеріалу дисертаційної роботи констатуємо, що грубого поводження з тваринами не виявлено. Усі маніпуляції проводилися з урахуванням основних принципів біоетики згідно з положенням «Європейської конвенції щодо захисту хребетних тварин, яких використовують в експериментальних та наукових цілях» (Страсбург, 1986) та Закону України №3447-4 від 21.02.2006 р. «Про захист тварин від жорстокого поводження».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота Анатолія Васильовича Кіптенка є чітко структурованою науковою працею. У дисертації висвітлено значний обсяг даних щодо акарозів та ентормозів собак і котів, які в Україні не мають аналогів. Дисертантом використано як класичні, так і сучасні методи наукових досліджень, завдяки яким одержані результати характеризуються високою вірогідністю. Усі наукові положення узгоджуються із сучасними науковими поглядами та розширюють базу знань щодо хвороб собак та котів паразитарної етіології. Разом із тим, результати досліджень мають наукову і практичну цінність для паразитологічних та біологічних досліджень. Висновки дисертаційної роботи А. В. Кіптенка побудовані логічно й науково обґрунтовані, відповідають поставленій меті та завданням досліджень.

Особистий внесок дисертанта у вирішенні конкретного наукового завдання. Анатолій Васильович самостійно провів аналіз першоджерел наукової літератури за напрямом досліджень, виконав увесь обсяг досліджень, статистично обробив та узагальнив отримані результати, сформулював висновки та пропозиції виробництву. Вибір теми та напрямів досліджень дисертаційної роботи проведено спільно з науковим керівником.

Важливо відзначити, що в наукових працях дисертанта використано лише результати його власних досліджень. Конкретний особистий внесок за кожною науковою статтею, опублікованою здобувачем у співавторстві, задекларований у списку праць дисертації.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. У представленій дисертаційній роботі не виявлено порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації) та текстових запозичень. Усі використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідні джерела.

Обізнаність здобувача з результатами наукових досліджень інших учених за обраною темою дисертації та порівняння цих результатів із результатами власних наукових досліджень. Проведений аналіз літератури свідчить, що Анатолій Васильович достатньо обізнаний із результатами наукових досліджень інших учених за темою дисертації. Він вдало провів порівняння даних, отриманих у власних експериментах, із результатами досліджень інших науковців. Ці дані наведені в Розділі 4 дисертації.

Дискусійні, критичні зауваження та запитання до здобувача. Наукова робота Кіптенка Анатолія Васильовича «Екто- та ендопаразитози собак і котів (поширення, розробка заходів боротьби та лікування)» має важливе наукове й практичне значення. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, вважаю все ж таки за потрібне зупинитися на її недоліках і поставити уточнювальні запитання:

1. На сторінці 23 (1-й абзац) при формулюванні методів дослідження написано «паразитологічні...; епізоотологічний...», слід – «паразитологічні...; епізоотологічні...».

2. У розділі 1 «Огляд літератури і вибір напрямів досліджень», у підрозділі 1.2 Вікова та сезонна динаміка екто- та ендопаразитів у собак і котів (с. 43, останній абзац, 2-ге речення), написано «Серед *CT. canis*, ...», слід – «Серед *C. canis*, ...».

3. У розділі 1 Огляд літератури і вибір напрямів досліджень, у підрозділі 1.4 Використання технології кріодеструкції рослинної сировини під час розробки протипаразитарних препаратів» на сторінках 52 (2-й абзац, друге речення) та 43 (2-й абзац, друге речення), а також у розділі 3 Результати досліджень, у підрозділі 3.6 Використання технології кріодеструкції рослинної сировини під час створення препарату «Акаро Спектра» (протипаразитарні таблетки для собак) на сторінці 97 (1-й та 3-й абзаци), автор наводить активні посилання на інформацію, отриману з інтернет-ресурсів. Варто було б зробити посилання на відповідне літературне джерело у квадратних дужках та занести його до списку літератури, оформивши відповідно до стилю АРА як сторінку з вебсайту або електронний ресурс.

4. У розділі 2 Загальна методика та основні методи досліджень на сторінці 64 (останній абзац, останнє речення) написано: «Видову ідентифікацію бліх здійснювали за допомогою стереомікроскопа (об'єктиви 5–20×, VX41, Olympus, Австралія)...», слід – «Видову ідентифікацію бліх здійснювали за допомогою мікроскопа Olympus VX41 (Австралія), об'єктиви 5–20×».

5. У розділі 2 Загальна методика та основні методи досліджень на сторінці 73 автор наводить формулу 2.3, що використовується для розрахунку екстенсефективності препарату. Прошу пояснити, з якою метою було наведено формулу, адже за текстом розділу 3 не виявлено прикладів визначення показників екстенсефективності препаратів «Акаро Спектра» та «AnimAll VetLine».

6. У розділі 3 Результати досліджень, у підрозділі 3.5 Сезонна динаміка інвазованості собак кліщами *Ixodes ricinus* у м. Харкові» на сторінці 95, у назві таблиці 3.13 написано «Сезонна динаміка інвазованості собак кліщами *Ixodes ricinus* у м. Харкові за статтю (2021–2023 pp.)», слід – «Сезонна динаміка інвазованості собак кліщами *Ixodes ricinus* у м. Харкові (2021–2023 pp.)».

7. У списку використаних джерел на сторінці 147 (джерело № 98) оформлено: «Broshkov, M., & Zapeka, I. (2020). Паразитофауна ендopаразитів м'ясоїдних тварин м. Одеси. *Аграрний вісник Причорномор'я*, (97), 5–13. <https://doi.org/10.37000/abbsl.2020.97.01>», слід – «Брошков, М., & Запека, І. (2020). Паразитофауна ендopаразитів м'ясоїдних тварин м. Одеси. *Аграрний вісник Причорномор'я*, 97, 5–13. <https://doi.org/10.37000/abbsl.2020.97.01>».

8. У списку використаних джерел сторінка 158 (джерело № 182) оформлено «Silva, J. T., Ferreira, L. C., Fernandes, M. M., Sousa, L. N., Feitosa, T. F., Braga, F. R., ... Vilela, V. L. R. (2020). Prevalence and clinical aspects of *Otodectes cynotis* infestation in dogs and cats in the semi-arid region of Paraíba, Brazil. *Acta Scientiae Veterinariae*, 48. <https://doi.org/10.22456/1679-9216.99156>», слід – «Silva, J. T., Ferreira, L. C., Fernandes, M. M., Sousa, L. N., Feitosa, T. F., Braga, F. R., Brasil, A. W. de L., & Vilela, V. L. R. (2020). Prevalence and clinical aspects of *Otodectes cynotis* infestation in dogs and cats in the Semi-arid region of Paraíba, Brazil. *Acta Scientiae Veterinariae*, 48. <https://doi.org/10.22456/1679-9216.99156>», оскільки відповідно до стилю APA (7-ме видання) кількість авторів (до 20 осіб) у бібліографічному описі не скорочується.

9. У своїх дослідженнях Ви вказуєте, що на території Харківського регіону у собак, які піддавалися паразитологічним дослідженням, збудника дипілідіозу (*Dipylidium caninum*) Вами не виявлено. Однак за проведення аналогічних досліджень у приотарних собак на Півдні України (Бессарабський регіон) вказану цестоду було виявлено. Відомо, що провідну роль у зараженні собак дипілідіозом відіграє наявність бліх *Ctenocephalides* spp., які, згідно з даними Ваших досліджень, були наявні у собак як на території Харківського регіону, так і на Півдні України. Прошу пояснити такі відмінності в поширенні *D. caninum* на території досліджуваних регіонів.

10. Прошу пояснити, відповідно до яких методик Ви проводили дослідження щодо встановлення зараженості кліщів *Ixodes ricinus* бабезіями.

11. Прошу вказати, у якому вигляді Вами використано препарат «AnimAll VetLine»: у формі таблеток (як вказано в розділі Матеріали і методи на сторінці 72) чи у формі крапель. Вкажіть діючі речовини використаних Вами препаратів.

Розкриття цих питань під час захисту дисертації дасть можливість на основі теоретичного обґрунтування глибше висвітлити науковий напрям, практичну цінність цієї роботи та всебічну обізнаність здобувача з питань її виконання й оформлення.

Слід зазначити, що в тексті дисертації трапляються неprincipові поодинокі технічні та орфографічні неточності, пов'язані з оформленням роботи. Водночас, попри виявлені недогляди під час друкування, дисертація є завершеною науковою працею. Наявні окремі запитання й зауваження не є принциповими та не применшують наукової цінності й проблемного значення виконаної роботи. Вони не знижують актуальності, наукової новизни та практичної значущості дисертаційного дослідження. Сподіваємося, що висловлені запитання та зауваження сприятимуть подальшому науковому зростанню й удосконаленню автора дисертації.

Загальний висновок на дисертацію. Аналіз дисертації та наукових праць, опублікованих за її темою, дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота **Кіптенка Анатолія Васильовича** на тему: **«Екто- та ендопаразитози собак і котів (поширення, розробка заходів боротьби та лікування)»** є цілісною науковою працею, яка вирішує актуальну задачу. За змістом і оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 року, наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 211 Ветеринарна медицина з галузі знань 21 Ветеринарна медицина.

Офіційний опонент:

доктор ветеринарних наук, професор,
завідувач кафедри паразитології та
ветеринарно-санітарної експертизи
Полтавського державного
аграрного університету

Віталій МЕЛЬНИЧУК

